

Merre visz a ballagók útja?

2024. május

Szepesi Balázs

Hétfő reggel a lányokon matrózbóluz, a fiúkon öltöny, előttük egy kitöltendő gondolattérkép Ady Endre veresiről. Élete eddig legfontosabb napjain van túl 75 ezer érettségiző diák. Múlt héten szerenád, utolsó napi bolondozás az iskolában. A hétvégén már ballagott a sok vén diák, hétfőn magyar, kedden matematika vizsga. Komoly a tét, az érettségien elért pontokon múlik, bejutnak-e a vágyott karra vagy szakra, kapnak-e költségtérítést az egyetemen.

Komoly, avatási szertartással lép egy új korosztály a felnőtt világba. Kik ők? Mi vár rájuk? Mit várhatunk tőlük?



Elmegyek, elmegyek – Forrás: infostart.hu

A fiatalság értelmezésének paneljei

Évtizedes patina fényesíti a múlt hétvégi igazgatói, búcsúzó és búcsúztató beszédek fordulatait: előttük az élet; nehéz lesz, de érdemes küzdeni; még keresik az irányt, a határokat; a jövő ismeretlen; jön a

felelősség, a munka, a család; számíthatnak az idősebbek segítségére, de az ő dolguk lesz továbbvinni az örökséget. Az indián varázsló is ezt mormolta a totemüket átvevő ifjú harcosoknak.

A következő generációt az öregebbek mindig felelőtlennek és ártatlannak tartják, akik már másban nőttek fel. Kultúrájuk nehezen érthető, félő, hogy a rájuk váró feladatokra még nem készültek fel, sok fontos értéket már kacsatnak néznek. Közben sok az idősek számára már érthetlenség nekik természetes, lelkükben korszerűbb a lelkesedés és szemükben ott a mindent újraalkotni vágyó csillogás. Így van ez, mióta megszűnt az a világ, hogy az egymást követő generációk ugyanazt az életet élék le újra és újra. Az idősebbek több évszázada nézik a kétely és a remény szemszögéből az új kor új dalait dúdoló fiatalokat.

Az Összkép a magyar társadalom és gazdaság működéséről szóló elemzések magazinja. [Iratkozz fel hírlevelünkre](#), [kövess minket](#), ha szeretnéd mélyebben megérteni, hogyan működik Magyarország.

Széjjel tartó korosztály

Azért is nehéz értelmezni a most felnőtté válók korosztályát mert nagyon sokszínű ez a 96 ezres társaság. 20 ezren nem érettségiztek a most 18 évesek közül. [30 %-uk nem tud értő módon olvasni](#). 5000-en pedig a világ élvonalába tartoznak képességeik, motivációik alapján: lehetőségeiknek csak a fantáziájuk és az ambíciójuk szab határt.

A mai fiatalok között nagyobbak a különbségek mind a felkészültségben, mind a lehetőségekben, mint a szüleik nemzedékében. Ennek egyik oka az, hogy a magyar iskolarendszerben a jobb társadalmi háttérű, a tanulást fontosabbnak tartó családok gyerekei szereznek több tudást, a rosszabb környékek iskoláiban pedig gyakori, hogy a tanulók fele sem tanul meg értő módon olvasni. A másik ok pedig történelmi: a most érettségizők büszke [anyukái és apukái](#) még a rendszerváltás előtt születtek. Akkoriban még a főmérnök és a kőműves egymás ugyanúgy zsigulival vagy daciaival parkolt a lakótelepi parkolóban, a menő márványkoptatott farmereket pedig valamennyire még elfedte az iskolaköpeny.

Élettereik elkülönülnek, várható útjaik pedig talán még jobban széttartanak. A különböző fesztiválok, a social media networkjei, a gimnáziumok közösségi burkai, a szülői gondoskodás külön világokba rakja a jövő kozmetikusait, ügyfélszolgálatosait, mérnökeiket és ügyvédjeit. Van, aki ősztől dolgozik. Sokan értelmezhető tudást alig kínáló, inkább vidám korai felnőtt éveket ígérő főiskolára, egyetemre mennek. Az elitgimnáziumokban pedig már néha az is ciki, ha valaki nem külföldi menő helyen akar továbbtanulni.

Az átlag szinte le sem írja ezt a korosztályt, annyira különböző világokból jönnek az érettségi öltönyök, kiskosztümök viselői. Mi közös számukra az érettségi tételeken kívül?

A most ballagók világa

Gyarapodásban voltak gyerekek

A nagy 2008-as válság idején még csak az első dackorszakot élték, az óvodás és az általános iskolás éveiben a szüleik egyre többet kerestek és ezért sokat dolgoztak. A karácsony szebben csillogott nekik, a nyaralás messzebbre vitte őket, mint előtte bárkit a családban. Szép ruhákat nőhettek ki, nagy képernyőn nézhették Hablatyot és a Mignonokat, fiatalon kaptak játékkonzolt és okos telefont.

A digitális világ a lételemük

Számukra az internet, az okos telefon, a chat olyan természetes, mint nekünk volt a tévé és a meleg víz. A digitális világban már akkor otthonosabban mozogtak, mint a szüleik, amikor még kiflit sem vettek egyedül a boltban. Nekik az a deviáns, ha valaki egy üzenetre nem reagál pár percen belül. A 100 karakternél hosszabb szöveget elavultnak tartják, hiszen az információ értelmes átadási formája színesen mozog a kijelzőn.



Köponyeget veszek – Forrás: balatonsound.hu

Európa, a világ a természetes közegük

Az országhatárok számukra nem léteznek. Az általános iskola végén már ugyanannyiért beszélhettek a Németországban dolgozó nagybátyjukkal, mint az osztálytársaikkal. A játékokból, videókból azokra is ráragadt valamennyire az angol, akik soha sem tanulták. Lényegében ugyanazt nézik hallgatják, amit kortársaik bárhol Európában. A magyar zene kedves, fesztiválon üvölthető egzotikum, a magyar mozgókép elsősorban egy korban hozzájuk közelálló influencer vicces videója. Szeretnek itthon, de a világot be kell járni – számukra egy 100 kilométerre lévő magyar város nincs messzebb, mint Németország.

Egy hitehagyott, reményvesztett, aggodalommal teli világba nőttek bele

A pénzügyi válság után a világ elvesztette magabiztosságát. Nekik nem a rendszerváltás és a demokratikus kapitalizmus kialakulásának lehetőségekkkel teli káosza hallatszott át a felnőtt világból, hanem a klímaváltozás fenyegetése és a migránsválság. A COVID miatt a gimnázium első évében többet látták osztálytársaikat a képernyőn, mint élőben. Az alig néhány közélet iránt érdeklődő haverjükből annyit láttak, hogy hevesen gesztikulálva szidnak/dicsérnek valami politikust vagy háborúról és békéről beszélnek. Persze néha ők is tudtak küldeni pár viccesen kretén videót.

Saját univerzumokba, egyéni pályákra kondicionáltuk őket

Lázadni nem lázadtak, mert nem nagyon volt mi ellen. Jófejségük elismerésére vágyó szüleik aggodalmukat titkolva adagolták azt a szabadságot, amit ők is megéltek. A világ törvényei befolyásolhatlanok. Amikor a pragmatikus alkalmazkodás fájt volna, az alig észrevehető kivonulás, az online világ szabadsága adott nekik menekülési utat. Az élet arra tanította őket, ha baj van, fodyul magadba vagy a hozzád közel állókhöz, arra készülj hogy az érvényesülés egyéni játszma, amiben a látszat, a kapcsolat és a teljesítmény egyformán fontos.

Más világ vár rájuk, mint a szüleikre

Tudják magukról, hogy az a világ, amiben felnőttek lesznek, máshogy fog működni, mint amibe a szüleik csöppentek 30 éve. Tanáraik még alig veszik észre, hogy melyik fogalmazást írták AI-jal, olyan szakmákon gondolkoznak, amiről a nagymama nem is tudja, hogy micsoda. Úgy látják, nagyobb valószínűséggel lesz a munkahelyük külföldön, mint hogy 30 éves korukra saját lakásban éljenek.

Mióta picit értik, hogy miről szól a világ, az harsog mindenhol, hogy ami eddig volt az nem fenntartható, nem működtethető. Ez persze nem olyan nagy újdonság: nagyszüleik a szocializmus modernizációjába nőttek bele és annak pangásában nevelték fel gyerekeiket. Szüleik fiatalságát az [újrainduló szabadság előszelei majd kirobbanása](#) határozták meg. Több generációs már a rutin, hogy Te másban fogsz élni, fiam.

Engedjed, hadd menjen

Erősek az elvárásaink a jövő felnőtteivel szemben. Nem csak azt várjuk tőlük, hogy saját problémáikat oldják meg, hanem azokat is, amelyekkel most birkózik a világ. Közben félünk, hogy elkényeztettük őket, túl maguknak valók. Aggódunk, hogy nem kapnak erős és tiszta iránymutatást, mert a világból elkopott az önbizalom, az értékek és a hitek összekuszálódtak.

Nem látjuk, hogy a következő nemzedék nyeresre vagy vesztesre áll. Reméljük, hogy folytatódik a jobban élünk, mint szüleink több generációs története, de annak is komoly esélye van, hogy ők úgy fognak táncolni, hogy közben el-eltűnik pár szék, és kiesik, aki nem tud majd leülni.



Tovább, Tovább – Forrás: pecsimuveszeti.hu

Pedig nem kell megijedni attól, hogy ködösnek tűnik az előttük álló út. Nem volt még nemzedék, amelyik ennyi tudással vágott volna bele az életbe, amelyiknek ilyen eszközök lettek volna a kezében az információk kezelésére, a kommunikációra, a világ megértésére és alakítására. Talán még nem volt korosztály, amelyikkel anyáik, apáik ennyit törődtek volna. Lett erre pénz, társadalmi elvárássá vált a támogató figyelem, a koronavírus alatt felértékelődött a családi együttlét.

Még nem volt olyan kor Magyarországon, amikor ennyire bízhattunk abban, hogy a kitartás, a vállalkozó szellem, a tanulás sikerre váltható, mint most. A dualizmus boldog békeideje volt csak hosszabb nyugodt kor, csak akkor volt olyan ígéretes az egyéni érvényesülés, mint manapság - azonban akkor a társadalom sokkal nagyobb része élt reménytelen szegénységben.

Valószínű a most érettségizőknek nem ez a hét volt életük legnagyobb megmérettetése. A következő évtizedekben sokszor ki kell majd lépniük a komfortzónából. Nem lesz zökkenőmentes az életük, az is lehet, hogy nehezebb feladatok várnak rájuk, mint szüleik nemzedékére.

Az azonban még valószínűbb, hogy egy békés, polgári világban ezt érzi gyermekei útraindításakor egy a felnőtt életét nagyobb zökkenők nélkül élő korosztály. Nálunk 110 éve először történik ilyesmi.